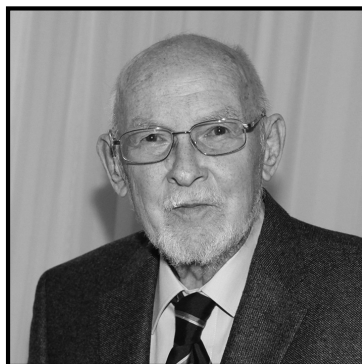

ZASLUŽNI PROFESOR DR. BOJAN ZABEL (1930–2023)

Mimobežni sprehod skozi strokovno in znanstveno dejavnost ter fragmente človeškega lika je nujno nepopoln, a bo spominjanje kolegov in prijateljev vendarle obudilo vsaj nekaj osnovnih potez v življenju profesorja Bojana Zabela, za mlajše Profesorja, za starejše Bojana. Hvala njegovim Dadi, Piki, Karliju, Marku in Mihi, ki ste se mi ga pomagali spominjati za ta zapis.¹

Na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani je profesor Zabel prehodil pot od asistenta do rednega profesorja leta 1996, ob koncu kariere pa ga je senat Univerze v Ljubljani imenoval za zasluženega profesorja.

Strokovno in znanstveno stremljenje sta ga zanesla v Pariz na Mednarodno trgovinsko zbornico, na predavanja v Bologno, Neapelj, Trst, Madrid, Rim, Varšavo in Leipzig, v ZDA in spet nazaj na Inštitut Maxa Plancka v München in Asser inštitut v Haag. Spletel je več predavateljskih in znanstvenih niti z drugimi fakultetami doma, predaval je na več podiplomskih tečajih v domovini, največji ter najbolj odmevni pravniški kongresi so le redko minili brez njegovih referatov. Ves čas se je ukvarjal z gospodarskim pravom, od predavanj predmetov Statusno gospodarsko pravo, Statusne pogodbe, Mednarodno gospodarsko pravo in Gospodarskopравни posli do izbranih poglavij obliigacijskega prava in konkurenčnega prava, sodeloval pa je tudi pri več drugih predmetih na dodiplomskem, magistrskem in doktorskem študiju. Njegova bibliografija je bogata, v okviru gospodarskega prava zelo raznolika, vendar vedno poglobljena in analitična. Bil je klasični teoretik, toda tudi strokovnjak za prakso z več komentarjev zakonov in pogosto arbiter.

¹ O profesorjevem opusu poglobljeno: Zaslužni profesor dr. Bojan Zabel – ob sedemdesetletnici, v: Zbornik znanstvenih razprav Pravne fakultete, 60 (2000) 2, str. 5–18, portret; in Zaslužni profesor dr. Bojan Zabel – osemdesetletnik, v: Pravniki, 65 (2010), 9–10, str. 567–572.

Njegov pretehtani strokovni in znanstveni opus odlikuje dvoje. Predvsem je z radovednostjo znanstvenika odpiral nova področja. Primer tega je pionirsko pisanje o spregledu pravne osebnosti, zlasti pa je, ko je problem načel, sistematično in poglobljeno obdeloval in ni preskakoval s področja na področje. Bil je arhetip univerzitetnega profesorja.

Življenje človeka vpreže tudi drugače. Bil je predstojnik današnje katedre za civilno pravo, dekan Pravne fakultete, član več pravnih komisij, predsednik Častnega sodišča Gospodarske zbornice Slovenije, član Pravnega sveta republiške Skupščine, dolgoletni arbiter Zunanjetrgovinske arbitraže pri Gospodarski zbornici Jugoslavije član več strokovnih svetov, član Sodnega sveta, predsednik Častnega sodišča in član predsedstva Stalne arbitraže pri Gospodarski zbornici Slovenije, pri čemer pa so izluščene le najpomembnejše aktivnosti.

* * *

Bojan Zabel spada med najvidnejše slovenske pravnike s področja gospodarskega in mednarodnega gospodarskega prava dvajsetega stoletja. Pravni sistem je videl kot organizem, ki je na eni strani relativiziran odsev življenja in gospodarstva, na drugi plati pa sistem norm, ki se jih spoštuje. Ni ostajal v absolutumu norme in je, ne le kot dodatno, vztrajal pri uporabi nabojev morale, etike, vestnosti in poštenja. Zavedal se je, in to dosledno prenašal v več razprav, člankov, monografij in predavanj, da je moderno gospodarsko pravo internacionalizirano, globalizirano, da so nacionalne posebnosti čedalje bolj zabrisane, da *lex mercatoria* doživlja renesanso, nadnacionalni zakonodajalec pa osvaja čedalje nova področja, kar preveva tudi prakso. Le predstavljamo si lahko, kakšen bi bil njegov opus, če mu ne bi bilo treba preživeti večine kariere v precej zaprtem in unikatnem netržnemu sistemu societetnega (statusnega) prava. Kljub unikatnosti sistema je vztrajal pri analizi pravne ureditve, ki ne sme biti povezana le z dogmo, temveč mora uvajati primerjalnopravno preizkušene teorije podjetja in statusnemu pravu koneksno problematiko. Odličen primer vnašanja neke normalnosti v tedanji pravni unikum je bil kar celoten predmet, ki pa ga je v eri netržnega gospodarstva odpredaval kot predmet iz sveta tržnega gospodarstva. Naslovil ga je »Mednarodno gospodarsko pravo«, vendar je vanj vsem pred očmi namesto samoupravnih invencij skrnil klasično korporacijsko pravo z delniško družbo, družbo z omejeno odgovornostjo, tiho družbo in komanditno družbo. Inteligentna preobleka naslova, ki je v tistih letih v študijski program elegantno spravila vsaj malce suspektno tematiko.

Drugo večje področje, s katerim se je ukvarjal, je konkurenčno pravo, ki ga je leta 1999 zaokrožil s kapitalnim delom Tržno pravo in z njim nadaljeval ljubljansko šolo konkurenčnega prava v liniji Šuman-Pretnar-Straus-Rosina.

* * *

Bil je še dosti več kot le avtor in profesor. Bil je pravičen v strogosti, predavatelj jasne in izčiščene misli. Tako se ga spominja profesor Juhart:

»Govoril je počasi, kot da bi želel, da si vsako njegovo besedo globoko vtisnemo v spomin. Ni govoril v prazno, besede so bile premišljene in postavljene na pravo mesto. Nobenih puhlic, nobenih nepotrebnih okraskov, vedno v srž problema in na koncu jasna rešitev, ki je ostala trdno zasidrana, vmes pa kakšna iskrica ali preblisk, ki je razkril široko razgledanost in smisel za humor.«

Bil je človek trdnega značaja in osebnost z integriteto. Profesorju Zupančiču je

»posebej ostalo v spominu ravnanje prijatelja Bojana v zvezi z gonjo tedanje oblasti proti prof. Bučarju, ki je napisal knjigo o upravi, pa ta oblasti ni bila po godu in je od fakultete zahtevala, naj jo umakne kot učbenik, avtorja pa kaznuje. Fakulteta ga je zadolžila, naj oceni, ali je knjiga kot zatrjevano družbeno politično nesprejemljiva, neprimerna za pouk študentov. Profesor je delo opravil, a se je z veliko mero državljanskega poguma, korajže uprl pričakovanjem oblasti. Še več, vsebino knjige in avtorja je zelo pohvalil.«

Ecce quomodo ...

Z izpitov se ga spominjamo kot zahtevnega, toda razumevajočega. V osemdesetih letih dvajsetega stoletja je obstajal zelo pomemben predpis, ki so mu tedanje pravne latovščine večši zakonodajalci uspeli v naslov napisati 39 besed. Na predavanjih jih je seveda gladko odrecital, a nas na izpit napotil z zagotovilo, da bo zadostovala navedba »zakona z dolgim naslovom«.

Bil je duhovit z razvitim občutkom za (samo)ironijo. Kdor je stopil v njegov kabinet, ve za pisalni stroj, na katerem je nastalo marsikaj iz njegovega opusa, vendar je nadenj na steno obesil precej kričeč napis, sicer običajen za tovarne ali gradbišča, da je zadrževanje v območju stroja strogo prepovedano. V spominu prof. Wedamove je ostalo, da je pripovedoval, kako je šel na sindikalni izlet pomotoma z ženinim potnim listom, pa ga je ob vrnitvi mejni policist prav čudno pogledal. Profesor mu je – nobeden od nas se ga ne spominja drugače kot s kratko pristriženo brado – mirno odvrnil, da »takrat« še ni imel brade. Legendarna je bila njegova pipa. Od komisije za zagovor se zahteva, da izpade resno pri posvetovanju o uspešnosti zagovora kandidata, je rekel in si jo prižgal ter tako visoko stopnjo resnosti izmeril s časovno enoto trajanja ene pipe. Kolegom s fakultete je v spominu posebej ostala njegova pronicljivost v zadevi *General Klausel*. Ob obujanju anekdot iz njegovega življenja se eden od profesorskih kolegov vedno posebej spomni, da se je, ko je bil v družbi profesorja, kar naenkrat namesto na ulici, znašel v temačni veži, potem, ko ga je ta brez kakršnekoli napovedi divjega dejanja dobesečno pahnili vanjo, da bi ju obvaroval pred srečanjem z na fakulteti vsem znano neuspešno, vendar zagri-

zeno in nadležno študentko, ki je prihajala nasproti. Bil je človek z občutkom za odgovornost, ki pa jo je znal uporabiti tudi precej ustvarjalno. Tako se je na fakulteti in zunaj nje leta vedelo, da na neki dan v tednu popoldanskega sestanka ni mogoče imeti, ker ima tedaj profesor redno srečanje rezervnih oficirjev, tam pa na opravičilo sploh ni mogoče pomisliti. V resnici je šlo za prijatelje, ki jim je tako zagotovil miren termin za legendarne popoldneve ob partijah taroka.

* * *

Predvsem pa iz pričevanj zaveje dvoje. Bil je tisto, česar bi si želela vsaka skupnost: bil je dobri duh katedre in fakultete in bil je dober človek: profesorici Polajnarjeva in Wedamova, čeprav vsaka posebej, a domala unisono povesta, da je bil v osebnih stikih Bojan prijazen in čuteč.

Od profesorja, za mnoge Bojana, se poslavljamo, ostaja pa spoznanje, da je bil čas, ki smo ga preživeli z njim, neizmerno dragocen čas, ki nas bo bogatil za zmeraj.

Peter Grilc,

*univerzitetni diplomirani pravnik, doktor pravnih znanosti,
profesor na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani*